

DECIZIE

31 mai 2017

mun. Chișinău

Colegiul civil comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președintele ședinței, judecătorul – Valeriu Doagă
Judecătorii – Tamara Chișca-Doneva, Ion Druță

examinând recursul declarat de Vasili Picaliov,
în pricina civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Întreprinderea Mixtă
„Incaso” Societate cu Răspundere Limitată împotriva lui Vasili Picaliov cu privire la
încasarea datoriei,
împotriva încheierii Curții de Apel Bălți din 11 aprilie 2017

c o n s t a t ă

La 18 mai 2016 Întreprinderea Mixtă „Incaso” Societate cu Răspundere Limitată
(în continuare ÎM „Incaso” SRL) a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui
Vasili Picaliov cu privire la încasarea datoriei.

Prin hotărârea Judecătoriei Bălți din 04 octombrie 2016 s-a admis integral
acțiunea, s-a încasat de la Vasili Picaliov în beneficiul ÎM „Incaso” SRL datoria în
sumă de 2479,20 de lei, dobânda de întârziere în mărime de 743,25 de lei, precum și
cheltuielile de judecată în suma de 1160 de lei, în total 4382,45 de lei (f.d. 44).

La 27 februarie 2017 Vasili Picaliov a declarat apel împotriva hotărârii
Judecătoriei Bălți din 04 octombrie 2016, solicitând admiterea apelului, casarea
integrală a hotărârii primei instanțe, cu restituirea pricinii spre rejudecare în prima
instanță, în alt complet de judecată (f.d. 56).

În cadrul ședinței de judecată din 11 aprilie 2017, reprezentantul lui Vasili
Picaliov, avocatul Snejana Teleba suplimentar a solicitat, în conformitate cu
prevederile art. 362 din Codul de procedură civilă, repunerea în termenul de declarare
a apelului, deoarece omiterea termenului nu poate fi imputată apelantului (f.d. 80
verso).

Prin încheierea Curții de Apel Bălți din 11 aprilie 2017 s-a respins cererea
privind repunerea în termenul de apel înaintată de apelantul Vasili Picaliov și s-a
restituit cererea de apel depusă la 27 februarie 2017 împotriva hotărârii Judecătoriei
Bălți din 04 octombrie 2016 în pricina civilă la cererea de chemare în judecată depusă
de ÎM „Incaso” SRL împotriva lui Vasili Picaliov cu privire la încasarea datoriei
(f.d.81-82 recto-verso).

La 21 aprilie 2017, Vasili Picaliov a depus cerere de recurs nemotivată împotriva

încheierii Curții de Apel Bălți din 11 aprilie 2017, solicitând admiterea recursului și casarea integrală a încheierii instanței de apel. Totodată, a menționat că motivele recursului vor fi expuse suplimentar după redactarea integrală a încheierii recurate (f.d.85, 86).

La 12 mai 2017 Vasili Picaliov a depus cerere de recurs motivată împotriva încheierii Curții de Apel Bălți din 11 aprilie 2017, solicitând admiterea recursului, casarea integrală a încheierii instanței de apel, cu pronunțarea unei noi decizii prin care să fie repusă în termen cererea de apel și restituită pricina în instanța de apelul, pentru examinarea apelului (f.d. 91-93, 94).

În motivarea recursului a menționat că, nu a cunoscut și nu a participat la examinarea pricinii civile la cererea de chemare în judecată depusă de ÎM „Incaso” SRL împotriva lui Vasili Picaliov cu privire la încasarea datoriei. Iar despre existența hotărârii Judecătorei Bălți din 04 octombrie 2016 a aflat la 19 ianuarie 2017, când a recepționat încheierea executorului judecătoresc privind intentarea procedurii de executare. Prin urmare a fost în imposibilitate de a contesta hotărârea Judecătorei Bălți din 04 octombrie 2016 în termenul legal de 30 de zile.

Invocă faptul că, copia dispozitivului hotărârii i s-a eliberat la 08 februarie 2017, iar posibilitatea de a lua cunoștință de materialele dosarului i s-a oferit la 23 februarie 2017. Astfel, instanța de apel eronat a constatat că dispozitivul i s-a eliberat la 23 ianuarie 2017, iar de materialele cauzei a luat cunoștință la 10 februarie 2017.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de Vasili Picaliov urmează a fi admis, casată încheierea Curții de Apel Bălți din 11 aprilie 2017, cu restituirea pricinii în Curtea de Apel Chișinău la faza soluționării cererii de repunere în termen a cererii de apel, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 426 alin. (1) din Codul de procedură civilă, recursul împotriva încheierii se depune și se examinează în modul stabilit de prezentul capitol, cu excepțiile stabilite de prezenta secțiune.

Alineatul (3) al aceluiași articol consemnează că, recursul împotriva încheierii se examinează în termen de 3 luni într-un complet din 3 judecători, pe baza dosarului și a materialelor anexate la recurs, fără examinarea admisibilității și fără participarea părților.

În conformitate cu prevederile art. 427 lit. b) din Codul de procedură civilă, instanța de recurs după ce examinează recursul împotriva încheierii, este în drept să admită recursul și să caseze integral sau parțial încheierea, restituind pricina spre rejudecare.

Conform art. 425 din Codul de procedură civilă, termenul de declarare a recursului împotriva încheierii este de 15 zile de la comunicarea încheierii.

Completul consideră recursul ca fiind declarat în termen, deoarece încheierea instanței de apel datează cu 11 aprilie 2017 (f.d. 81 recto), iar cererea de recurs a fost depusă la 21 aprilie 2017, prin intermediul oficiului poștal, fapt confirmat prin amprenta sigiliului aplicată pe plic (f.d. 86 verso).

Verificând legalitatea încheierii Curții de Apel Bălți din 11 aprilie 2017 prin prisma argumentelor invocate în recurs și a materialelor cauzei, Colegiul ajunge la concluzia că aceasta a fost emisă cu încălcarea normelor de drept procedural.

În conformitate cu art. 26 alin. (2) din Codul de procedură civilă, contradictorialitatea presupune organizarea procesului astfel încât părțile și ceilalți participanți la proces să aibă posibilitatea de a-și formula, argumenta și dovedi poziția în proces, de a alege modalitățile și mijloacele susținerii ei de sine stătător și independent de instanță, de alte organe și persoane, de a-și expune opinia asupra oricărei probleme de fapt și de drept care are legătură cu pricina dată judecății și de a-și expune punctul de vedere asupra inițiativelor instanței.

Potrivit articolului 100 alin. (1) din Codul de procedură civilă, cererea de chemare în judecată și actele de procedură se comunică participanților la proces și persoanelor interesate, contra semnătură, prin intermediul persoanei împuternicite, prin poștă, cu scrisoare recomandată și cu aviz de primire, prin intermediul biroului executorului judecătoresc sau prin alte mijloace care să asigure transmiterea textului cuprins în act și confirmarea primirii lui, precum și prin delegație judiciară.

Conform articolului 102 alin. (1) din Codul de procedură civilă, instanța înștiințează prin citație participanții la proces, martorii, experții, specialiștii și interpreții privitor la locul, data și ora ședinței de judecată sau la locul, data și ora efectuării unor acte de procedură.

Alineatul (1) al articolului 193 din Codul de procedură civilă consemnează că, judecarea pricinilor civile are loc în ședință de judecată cu înștiințarea obligatorie a participanților la proces despre locul, data și ora ședinței.

În conformitate cu art. 362 alin. (1) și (3) din Codul de procedură civilă, termenul de declarare a apelului este de 30 de zile de la data pronunțării dispozitivului hotărârii, dacă legea nu prevede altfel. Repunerea în termen de apel se face de către instanța de apel în cazurile și în ordinea prevăzute de art. 116.

Conform prevederilor art. 116 alin. (1), (3) și (4) din Codul de procedură civilă, persoanele care, din motive întemeiate, au omis termenul de îndeplinire a unui act de procedură pot fi repuse în termen de către instanță. La cererea de repunere în termen se anexează probele ce dovedesc imposibilitatea îndeplinirii actului. Totodată, trebuie efectuat actul de procedură care nu a fost îndeplinit în termen (să fie depusă cererea, să fie prezentate documentele respective etc.). Repunerea în termen nu poate fi dispusă decât în cazul în care partea și-a exercitat dreptul la acțiune înainte de împlinirea termenului de 30 de zile, calculat din ziua în care a cunoscut sau trebuia să cunoască încetarea motivelor care justifică depășirea termenului de procedură.

Materialele cauzei atestă că cererea de chemare în judecată depusă la 18 mai 2016 de către ÎM „Incaso” SRL împotriva lui Vasili Picaliov cu privire la încasarea datoriei (f.d.5-6), împreună cu încheierea judecătorului Judecătoriei Bălți Valeriu Pădurari din 19 mai 2016, prin care s-a acceptat cererea de chemare în judecată și s-a fixat ședința de pregătire a pricinii pentru dezbateri judiciare pentru data de 24 iunie 2016 ora 12:00, cu înștiințarea participanților la proces (f.d. 28), nu au fost aduse la cunoștință pârâtului-recurent Vasili Picaliov. Astfel încât la materialele cauzei lipsește confirmarea că pârâtului i-a fost comunicată cererea de chemare în judecată, locul, data și ora petrecerii ședinței de judecată. Or, plicul expediat în adresa pârâtului a fost remis instanței de judecată ca neînmănat din motivul expirării termenului de păstrare (f.d.29, 35, 36).

La caz, instanța de recurs consideră că, instanța inferioară nu a examinat cererea lui Vasili Picaliov cu privire la repunerea în termen a cererii de apel prin prisma

criticilor invocate de acesta, astfel încât nu a elucidat multiaspectual circumstanțele speței. Așa, din textul actului judecătoresc supus examenului legalității este incert dacă pârâțul Vasili Picaliov nu a recepționat cu rea-credință corespondența expediată de Judecătoria Bălți sau acțiunile sale au fost calificate de instanță prin prisma prevederilor alin. (2) al art. 106 din Codul de procedură civilă.

Mai mult decât atât, aceste concluzii urmau a fi expuse în procesul-verbal al ședinței de judecată din 24 iunie 2016 ora 12:00, care sub sancțiunea nulității acțiunilor petrecute în ședința de judecată, lipsește la materialele cauzei. Or, potrivit art. 273 din Codul de procedură civilă, pentru fiecare ședință de judecată în primă instanță și în instanță de apel, precum și pentru fiecare act de procedură îndeplinit în afara ședinței (audierea martorului la locul aflării lui, cercetarea înscrisurilor și altor probe materiale la locul de aflare sau păstrare etc.), se întocmește proces-verbal.

Succesiv, este remarcabil că și încheierea Judecătoriei Bălți din 24 iunie 2016, prin care s-a fixat termenul de judecare a cauzei civile la cererea de chemare în judecată depusă de ÎM „Incaso” SRL împotriva lui Vasili Picaliov cu privire la încasarea datoriei, pentru 04 octombrie 2016, ora 14:30 (f.d. 32), nu este contrasemnată de președintele ședinței de judecată.

Prin urmare, instanța de recurs aplicând *mutatis mutandis* raționamentele hotărârii Curții Constituționale nr. 14 din 18 martie 1999 reiterează că lipsa procesului-verbal al ședinței de judecată din 24 iunie 2016 ora 12:00 și lipsa semnăturii președintelui ședinței de judecată din încheierea Judecătoriei Bălți din 24 iunie 2016, atrage după sine nulitatea tuturor acțiunilor petrecute în cadrul acestei ședințe de judecată și duce la inexistența lor, or semnătura președintelui ședinței de judecată confirmă veridicitatea acțiunilor procedurale întreprinse.

Mai mult decât atât, ținând cont de faptul că la materialele cauzei lipsește procesul-verbal al ședinței de judecată din 24 iunie 2016 ora 12:00, precum și faptul că încheierea Judecătoriei Bălți din 24 iunie 2016 nu este contrasemnată de președintele ședinței de judecată, iar încheierea recurată nu conține o apreciere cu privire la circumstanțele descrise, Colegiul consideră că instanța inferioară nu a elucidat elocvent circumstanțele pertinente speței.

Totodată, instanța de recurs opinează că soluția instanței de apel nu cuprinde memoriul cu privire la corectitudinea deciziei primei instanțe cu privire la citarea publică a pârâțului Vasili Picaliov pentru ședința de judecată din 04 octombrie 2016, deoarece citarea pârâțului prin publicitate este cea mai drastică modalitate de citare și poate fi dispusă doar dacă locul de aflare a acestuia nu este cunoscut, iar reclamantul făcând tot posibilul nu a reușit să afle domiciliul pârâțului.

Distinct celor menționate, instanța de recurs taxează că la examinarea cererii cu privire la repunerea în termen a cererii de apel, instanța inferioară a omis să se expună asupra ambiguității soluției primei instanțe care în cadrul ședinței de judecată din 04 octombrie 2016, deși, a considerat prin încheiere protocolară imposibilitatea examinării cauzei în lipsa pârâțului Vasili Picaliov, citat legal prin publicitate, a trecut la judecarea pricinii în fond, finalizând examinarea fondului cauzei cu adoptarea hotărârii (f.d. 43 recto-verso).

Subsecvent, Colegiul reține că la materialele cauzei nu este anexată dovada că recurentului Vasili Picaliov i-a fost expediată copia dispozitivului hotărârii primei instanțe, în conformitate cu prevederile art. 236 alin. (4) din Codul de procedură civilă.

Or, pornind de la idea că toate actele de procedură urmează a fi comunicate participanților la proces și persoanelor interesate prin intermediul poștei, cu scrisoare recomandată și cu aviz de primire, la materialele cauzei urma a fi anexat avizul de primire a scrisorii, care să confirme recepționarea de către Vasili Picaliov a dispozitivului hotărârii judecătorești din 04 octombrie 2016, sau plicul împreună cu avizul de primire și procesul-verbal al oficiului poștal cu privire la imposibilitatea înmânării.

În consecință, Colegiul conchide că instanța inferioară a omis să se expună și cu privire la lipsa dovezii expedierii în adresa lui Vasili Picaliov a copiei dispozitivului hotărârii primei instanțe, în conformitate cu prevederile art. 236 alin. (4) din Codul de procedură civilă, circumstanță care de altfel urmează a fi interpretată în folosul ultimului și care demonstrează că acestuia i-a fost îngădit dreptul de a exercita calea de atac în termenul legal.

Urmează a fi învederat faptul că, contradictorialitatea reprezintă unul din principiile esențiale a procedurii civile, fiind o componentă a dreptului fundamental la apărare, constând în dreptul părților aflate pe poziții cu interese contrare de a propune și administra probe și de a aborda chestiuni ce țin de etapa incipientă (pregătire) a examinării pricinii. Corelativ acestui drept, care nu trebuie să fie iluzoriu, instanța de judecată are obligația de a cita participanții la proces pentru a pune în discuție toate chestiunile de fapt și de drept apărute în cursul procesului, instanța neputându-se pronunța fără a asculta poziția părților.

În altă ordine de idei, din materialele dosarului se desprinde cert că, la 10 februarie 2017 Vasili Picaliov doar a înregistrat în direcția evidență și documentare procesuală a Judecătoriei Bălți cerere prin care a solicitat acordarea posibilității de a lua cunoștință de materialele pricinii civile la cererea de chemare în judecată depusă de ÎM „Incaso” SRL împotriva lui Vasili Picaliov cu privire la încasarea datoriei. Iar *de facto*, luarea de cunoștință de materialele cauzei a avut loc la 23 februarie 2017, circumstanță confirmată prin inscripția efectuată pe cerere „cu materialele de cauză am făcut cunoștință 23 februarie 2017” și semnătura aplicată (f.d.52).

În acest sens, Colegiul reiterează că o cale de atac se consideră ca fiind depusă în termen în condițiile în care din materialele cauzei nu poate fi stabilit momentul comunicării persoanei vizate a actului judecătoresc de dispoziție pentru a determina respectarea termenului legal de exercitare a căii de atac.

În corolar, Colegiul consideră că instanța de apel, la examinarea cererii recurentului cu privire la repunerea în termenul de declarare a apelului, urma să țină cont de circumstanțele descrise.

Or, motivarea este un element esențial al hotărârii judecătorești, o puternică garanție a imparțialității judecătorului și a calității actului de justiție, precum și o premisă a exercitării corespunzătoare de către instanța superioară a atribuțiilor de control judiciar de legalitate și temeinicie. Obligatorietatea motivării hotărârilor judecătorești constituie o condiție a procesului echitabil, exigență a art. 239 din Codul de procedură civilă și art. 6 alin. (1) din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale.

La capitolul legalității hotărârilor instanței de judecată, jurisprudența CtEDO în repetate rânduri a statuat necesitatea motivării hotărârilor instanței, unde funcția unei decizii motivate este să demonstreze părților că ele au fost auzite. Dreptul de a fi auzit

include nu doar posibilitatea de a aduce argumente instanței, dar de asemenea o obligație corespunzătoare a instanței de a arăta, în motivarea sa, motivele pentru care anumite argumente au fost acceptate sau respinse. CtEDO a menționat că, este motivată în mod corespunzător o decizie care permite părților să facă uz efectiv de dreptul lor de a face apel (*Hirvisaari împotriva Finlande*).

În cazul în care instanța de judecată se abține de a da un răspuns special și explicit în cele mai importante întrebări, fără a acorda părții care a formulat-o posibilitatea de a ști dacă acest mijloc de apărare a fost neglijat sau respins, acest fapt se va considera o încălcare a art. 6§1 din CEDO (*Hiro Balani vs. Spania*).

CtEDO în practica sa constantă a menționat că, dreptul la un proces echitabil, garantat de art.6 §1 din Convenție, include printre altele dreptul părților de a prezenta observațiile pe care le consideră pertinente pentru cauza lor. Întrucât Convenția nu are drept scop garantarea unor drepturi teoretice sau iluzorii, ci drepturi concrete și efective (*Artico împotriva Italiei*), acest drept nu poate fi considerat efectiv decât dacă aceste observații sunt în mod real ascultate, adică în mod corect examinate de către instanța sesizată. Altfel spus, art. 6 implică mai ales în sarcina instanței obligația de a proceda la un examen efectiv al mijloacelor, argumentelor și al elementelor de probă ale părților, cel puțin pentru a le aprecia relevanța (*Perez împotriva Franței, Van der Hurk împotriva Olandei*).

Se reține că actul judecătoresc trebuie să corespundă tuturor normelor de drept, să fie clar, înțeles de părțile implicate în litigiu și să răspundă în mod sigur și expres la toate cererile și obiecțiile formulate de către părți, ceea ce în speță lipsește.

Or, principiul procesului echitabil reclamă că hotărârea să fie motivată, justițiabilul având posibilitatea să cunoască motivele care l-au făcut pe judecător să adopte una sau altă soluție și să le conteste dacă sistemul prevedea o cale de atac împotriva acestei hotărâri, lipsa motivării unei decizii judiciare, punând în pericol dreptul la un proces echitabil (*Kaufland împotriva Belgiei*).

Instanța de recurs notează că, nemotivarea unei hotărâri judecătorești echivalează practic cu soluționarea procesului fără a intra în fondul acțiunii, fapt ce justifică casarea actului de dispoziție recurat, cu trimiterea pricinii spre rejudecare.

Or, conținutul hotărârii judecătorești trebuie să cuprindă examinarea chestiunilor în fapt și în drept, dispozițiile legale aplicabile raportului juridic dedus judecății, care în final au format convingerea instanței cu privire la soluția pronunțată. Astfel, instanța asigurând securitatea juridică ce garantează previzibilitatea atât a conținutului regulii de drept cât și a aplicării sale.

În speță, este evident că constatările instanței de apel nu conțin o argumentare clară din care să rezulte procesul deliberării și adoptării soluției emise, astfel încât instanța de recurs fiind în imposibilitatea de a exercita controlul judiciar asupra unei asemenea soluții și să verifice temeinicia și legalitatea hotărârii atacate.

Dat fiind faptul că instanța de apel nu a respectat întocmai normele de drept material și procedural la soluționarea cererii lui Vasili Picaliov cu privire la repunerea în termen a cererii de apel și a emis o încheiere dictată de concluzii nemotivate, iar lichidarea acestor lacune în cadrul procedurii de examinare în recurs nu este posibilă, Colegiul civil comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia admiterii recursului declarat de Vasili Picaliov, casarea integrală a încheierii Curții de Apel Bălți din 11 aprilie 2017, cu restituirea pricinii în Curtea de

Apel Bălți, în același complet de judecată, la faza soluționării cererii de repunere în termen a cererii de apel depusă de Vasili Picaliov.

În conformitate cu art. 427 lit. b) din Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e

Se admite recursul declarat de Vasili Picaliov.

Se casează integral încheierea Curții de Apel Bălți din 11 aprilie 2017 și se restituie pricina civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Întreprinderea Mixtă „Incaso” Societate cu Răspundere Limitată împotriva lui Vasili Picaliov cu privire la încasarea datoriei în Curtea de Apel Bălți, în același complet de judecată, la faza soluționării cererii de repunere în termen a cererii de apel depusă de Vasili Picaliov.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Valeriu Doagă

Judecătorii

Tamara Chișca-Doneva

Ion Druță